

Vereniging Oud Valkenburg

oud valkenburg

NIEUWSBRIEF oktober 2025

Schilderes Janneke Wouters bezig met het schilderen van Mart 2025 (foto Jaap Dubbeldam)

Hallo Leden.

In de 17^e en 18^e eeuw was de Valkenburgse paardenmarkt een geliefd onderwerp voor de schilders uit die tijd. Ruijsdael, Van der Venne en zelfs Jan Steen maakten hun Valkenburgse meesterwerk. Het bracht Festivalk op het idee een hedendaagse versie van de paardenmarkt op het schilderdoek te laten vast leggen. Janneke was de gehele woensdag aanwezig voor de eerste impressies. Thuis in haar atelier maakt ze het werk af. Binnenkort is ons dorp weer een attractie rijker. In dit nummer ook aandacht voor de nieuwste aanwinsten voor onze Ravellicollectie. We staan ook in dit nummer stil bij de meidagen van 1940 in een interview met Joop van der Nagel. Het kerkgebouw in het centrum bestaat 75 jaar en aandacht voor:

Uitnodiging dinsdag 4 november (leden)avond in het dorpshuis met aandacht voor Valkenburg in de 17^e eeuw. Aanvang 20.00uur.

Potterie Ravelli (onze bekende buren)

Zoals bekend verondersteld mag worden staat er in het Torenmuseum een kast met de nodige karakteristieke 'Ravelli-objecten'. Trots als de VOV al was op deze bijzondere verzameling is deze trots op een aanzienlijk hoger niveau getild. De verzameling is immers recent behoorlijk uitgebreid door de gulle donatie/schenking van een paar mensen, die het best voor hebben met onze vereniging. 'De stukken komen in het museum beter tot hun recht dan bij mij in de kast' zo luidt de onderbouwing van de gulle gevers. Wij willen als vereniging dan ook mw. Dominique Zwanenburg-van Zon en mw. S.P. van Kekeran - Broere nogmaals hartelijk bedankt voor de mooie stukken.

Over Potterie Ravelli (de gebroeders Jaap en Dick) is in het verleden, en terecht, al het nodige geschreven. Ravelli produceerde zeer eigentijdse, hoogwaardig huishoudelijk aardewerk in uiterst karakteristieke stijl. Denk hierbij aan asbakken, tuinaardewerk, vazen en 'keramobiles' (de hangende aardewerkbollen voor kamerplanten), keramieken wandtegels enz. Teveel om op te noemen.

Over Ravelli gesproken, als 'buurjongen' aan de Katwijkerweg 45, waar Ravelli ook gevestigd was achter de kwekerij van mijn ouders schieten mij nog een paar aardige anekdotes te binnen die wellicht leuk zijn om te delen.

Wat begin jaren '60 mij als kind opviel was dat de heren Ravelli altijd netjes gekleed waren, niet in

het pak, maar gewoon netjes. Hoe dan ook, anders dan wij als wij aan het bollen pellen of iets dergelijks waren. Waren wij in het toenmalige ketelhuisje aan het werk en wij zagen dhr. Jaap Ravelli aankomen met zijn mooie 'two-seater' (MG of Fiat o.i.d.) vonden wij het 'entreeprotocol' naar het kantoor altijd uiterst vermakelijk. Heer Ravelli stapte uit de auto, liep naar de deur van kantoor, waarvoor een stalen 'persrooster vloermat' lag. Ravelli begon luidkeels zijn keel te schrapen (het bekende hmmm-hmmmm), tegelijkertijd begon hij zijn schoenen met diep profiel bovengemiddeld enthousiast schoon te stampen op de stalen mat. Nog een schraap, maar dan een octaaf hoger. Als kind van een jaar of 8 was dat fantastisch om te zien en wij keken altijd even stiekem om de hoek van het ketelhuis naar deze grappige voorstelling.

Wat ik mij ook nog herinner is dat er ondanks de professionele werkwijze er altijd wel producten niet goed gelukt waren, bijvoorbeeld een zebra met een gebroken oortje, scheurtje in het keramiek of anderszins een beschadiging. Eén keer in de zoveel tijd kwam er dan een container en werden al die producten afgevoerd als afval. Hoe klein de afwijking ook was, het ging weg wat zonde achteraf.

fa. Ravelli was niet aangesloten op het rioleringsnet, maar moest het doen met een 'ouderwetse beerput' die uiteraard af en toe geleegd moest worden. 'De Ravelli's' vroegen dan vriendelijk aan mijn broer Wim of hij dat wilde doen, uiteraard tegen vergoeding. Willem aan de slag op zaterdagmiddag met een beerremmer en kruiwagen om de onsmakelijke brei uit te rijden op de tuin tussen Corsel, de ABEX en 'de Laan'. Dit vruchtbare stukje grond is nu woonwijkje de Hoop en alles groeit daar nu nog als kool 😊.

Ook heeft vader Arie de Vries nog tijdelijk een bijdrage geleverd aan de productie bij Ravelli. Men begon daar 's morgens om een uur of 8 en pa altijd wel om plm. 5.00 -5.30 uur. Dit bracht 'de Ravelli's' op het idee om aan Arie de Vries te vragen of hij 's morgens vroeg 'de oven(s) aan wilde zetten. Een paar knoppen om en het pottenbakproces kon alvast beginnen. Op die

manier won men per werkdag een paar uur productietijd met de ovens. Geen idee overigens hoe lang dit geduurd heeft.

Tot slot kan ik mij herinneren dat Ravelli één van de pioniers was waar de inzet van gastarbeiders plaats vond. Medio jaren '60 werd er een Turkse werknemer te werk gesteld (volgens mij heette die man Hairulla), toen echt een bijzonderheid. Tot zover Ravelli, een bekende (oud-) buur vanuit een wat 'afwijkende hoek'.

Gert de Vries.

Het atelier vanaf de Rijn gezien in de jaren zestig.

Hoofdkwartier Romeins legioenskamp gevonden

Foto: Marc Wonnink

Tijdens archeologisch onderzoek voor de aanleg van het nieuwe Achterwegviaduct over de N206 is iets bijzonders gevonden: overblijfselen van een groot houten gebouw in een Romeins legioenskamp. De gevonden paalsporen op houten funderingen wijzen mogelijk op de 'principia': het centrale hoofdkwartier van een Romeins legerkamp. Deze vondst kan nieuwe inzichten geven in de indeling van het kamp. In Nederland zijn maar een handvol van dit soort hoofdgebouwen opgegraven.

Wat is de principia?

De principia was het centrale gebouw van een Romeins legerkamp en speelde een belangrijke rol in het dagelijkse leven van het kamp. Hier werd niet alleen de administratie, het geld en de vaandels van het fort bijgehouden, maar hier sprak ook de commandant zijn hogere officieren toe. Als de aangetroffen resten daadwerkelijk tot dit *De funderingsbalk* gebouw behoren, biedt dat een cruciale sleutel tot het beter begrijpen van de indeling van het kamp.

Grootste Romeinse legioenskamp in Nederland

De vermoedelijke datering van het kamp en de principia is rond 39/40 na Christus. Een deel van het kamp werd al in de jaren

80 opgegraven, maar is toen niet herkend. Pas bij grootschalig onderzoek in 2020 en

funderingsbalk

2021 werd duidelijk dat het ging om een groot Romeins kamp met plek voor zo'n 6.000 soldaten. Op dat moment was het grootste Romeinse legioenskamp binnen de huidige Nederlandse landsgrenzen. Hoewel het kamp slechts kort werd gebruikt, wijzen

de vondsten van houten torens, poorten en een omwalling erop dat het voor langere tijd bedoeld was. Vermoedelijk hangt het kamp samen met de plannen van de Romeinen om Brittannië (het huidige Engeland) te veroveren in 43 na Christus. De resultaten worden meegenomen in het project Romeinen aan de Rijnmond, dat wordt gefinancierd door de Nederlandse

Organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek, ondersteund door de provincie en gemeente Katwijk.

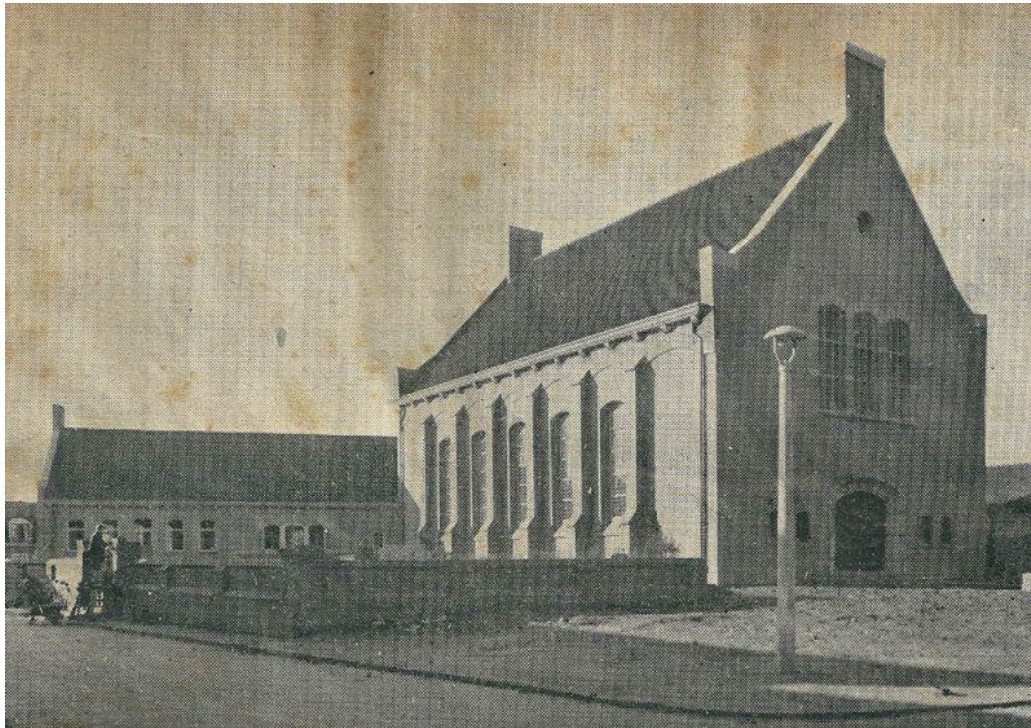
Volgens Mostert is het van grote waarde dat deze kennis beschikbaar komt. 'Voor de toekomstige bewoners van Valkenhorst is het bijzonder om te weten op welke historische grond zij wonen. Dankzij deze opgravingen kunnen we dat verhaal blijven vertellen.'

Legenda:

1. Castellum-dorp
2. Veldzicht
3. Marktveld/Weerdkampen
4. De Woerd
5. Legerkamp-Castra

Gerrit Russchenburg

1950 - 14 februari - 2025. Kerkgebouw bestaat 75 jaar.

Vrijdag 14 februari was het precies 75 jaar geleden dat de Hervormde gemeente de inwijding vierde van het kerkgebouw. Het was president-kerkvoogd Barend Imthorn, die na een korte toespraak het gebouw kon overdragen aan de Kerkeraad. In een plechtig moment legde dominee J. Baas de Bijbel op de kansel. Hierna volgde een korte kerkdienst. "In dit nieuwe kerkgebouw zal God ons vrede geven. Hij staat in het middelpunt die onze vrede is. Er is geen grotere vrede denkbaar. Ook deze kerk mag er de hoeder en schatbewaarder van zijn." Aldus dominee Baas.

Bijna 10 jaar vonden de kerkdiensten en andere activiteiten plaats in de noodkerk, die al in augustus 1940 was geplaatst. De bedoeling was voor een aantal jaren. Het werden er bijna tien.

Al in 1942 lag er een nieuwbouwplan van architectenbureau Verloo uit Rotterdam. Stenen en hout waren reeds aangevoerd en van alle kanten was er (financiële) hulp. Maar de bezetter kwam met een bouw verbod. Eerst zes jaar later werd pas met de bouw begonnen. Dat kwam mede door de opgravingen naar het spectaculaire Romeins verleden van Valkenburg, die op verzoek van het Rijk plaatsvonden. Deze werkzaamheden van prof. Van Giffen en de welwillendheid van het kerkbestuur resulteerde in een prachtig bijgebouw naast de kerk. Aanvankelijk wilde de kerkelijke gemeente het noodgebouw laten staan en gebruiken voor met name jeugdactiviteiten. Maar ook op deze plek wilden de archeologen graag onderzoek doen.

Aannemer W. Oosterlee heeft de fundering aangelegd. Hierbij werd gebruikgemaakt van de opgravingsput, De funderingsruimten op zich zijn al een bouwwerk. In de jaren 50 en 60 hadden de jongeren van ons dorp daar hun clubactiviteiten en heden ten dagen wordt de ruimte nog steeds gebruikt voor de kinderkerk. Fa. van Wiel uit Noordwijk heeft de kerk verder gebouwd en aannemer Jac. Slootweg nam het interieur voor zijn rekening. Voor een toren was geen geld beschikbaar.

Mei 1940

Het is donderdag 9 mei 1940 in de avond. Koster de Wit heeft wat folders over het naderende pinksterfeest in de banken gelegd. De jongeren (tieners) van de gemeente zijn ook in de kerk. Onder leiding

van

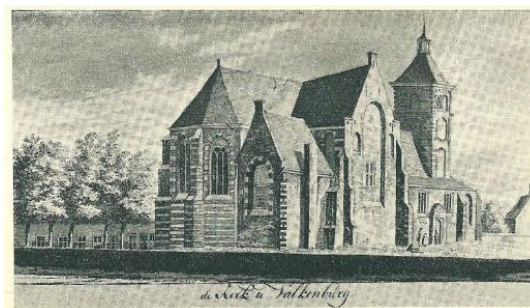
dominee Veldkamp wordt het winterseizoen afgesloten deze avond. Rond tien uur gaat men welgemoed naar huis. Het is een prachtige meivond. 24 uur later zitten er 200 krijgsgevangen in het kerkgebouw. Een groter contrast is nauwelijks denkbaar. Duitsland was ons land binnengevallen en wilde door de vliegvelden te veroveren zo snel mogelijk naar Den Haag. Het gevolg was dat ons dorp vijf dagen onder vuur en midden in een gevecht tussen Duitse en Hollandse soldaten lag. Na vijf dagen was het kerkgebouw een puinhoop en ook de toren moest er aan geloven. Het puinruimen duurde ruim een jaar. Verder was het zaak zo snel mogelijk een nieuwe ruimte te hebben voor de kerkdiensten. Onder bezielende leiding van dominee Veldkamp werden acties georganiseerd om geld in te zamelen voor een nieuwe kerk. Dankzij een gift werd het mogelijk een noodkerk te bouwen op de hoek Broekweg / Kerkweg. Op 18 augustus 1940 werd deze in gebruik genomen als tijdelijk onderkomen. De actie voor de nieuwbouw ging gewoon door. Er was al ruim 3000 gulden opgehaald. Er kwam speciale aandacht voor het kerkelijk jeugdwerk. Er werd een Hervormde jeugdorganisatie opgericht. Deze stond onder leiding van het hoofd van de Christelijke lagere school; Anton van de Berg. Een belangrijke drijfveer was om de jeugd zoveel mogelijk te onttrekken van de kwalijke invloeden van de bezetter. De druk van de bezetting werd steeds meer voelbaar. De drie grootste kerkgenootschappen kwamen in protest tegen de jodenvervolging en het opdringen van het nationaal - socialisme als wereldbeschouwing. De kerk protesteerden ook tegen de arbeidsdienst, zijnde een nazi opvoedingsinstituut. De bedreiging van

evacuatie van allen die niet in de tuinbouw werkten gold voor zo'n 250 Valkenburgers. Het gros ging "werken" in de groenten kwekerijen. Een enkeling stond te dringen om zich aan te sluiten bij de Nat. Soc. arbeidsdienst. Toen een gemeentelid voor dat doel een doopbewijs nodig had werd deze geweigerd.

De bevrijding op 5 mei 1945 werd zichtbaar door het plaatsen van de kerkklok naast de noodkerk, die nog bijna vijf jaar op die plek dienst moest doen.

Net als in de middeleeuwen bestaat ook onze kerk uit een mengeling van gebouwen. Het lijkt een dorpje op zich met al die daken.

Kerkgebouw een dorp op zich

Het verwijst naar een lang verleden, maar is behoorlijk intensief in onderhoud. De uitbreiding van de kerk vond plaats in 1973. Op de fundering van de toren kwam een torenkamer met een puntdakje als verwijzing naar de (niet meer) denkbare toren. Schuin daar achter werd een tweede grote zaal gebouwd voor de jeugd en andere activiteiten. Deze uitbreiding kwam al voor op de tekeningen uit 1949.

Het gold toen als alternatief plan voor de zaal aan de linkerzijde. Men kon dit ontwerp zo gebruiken voor de nieuwbouw, aangevuld met een keuken, toiletten en zolderruimten. Die kelder ontstond door gebruik te maken van de opgravingsput van de archeologen.

De kelderruimte onder de kerk was een zeer bewuste keuze van de kerkrentmeesters. De oorlog lag nog vers in het geheugen. Vele Valkenburgers waren veilig door te schuilen in kelders. Maar er was niet genoeg plek voor iedereen. Door die ervaring kwam men op het idee onder de kerk een “schuil” kelder aan te leggen in de opgravingsput. Bij de uitbreiding van 1973 werd ook de kelderruimte vergroot. De kerk in het centrum van het dorp is niet alleen uniek met een toren met lift, maar kent ook haar “Downunder “. In dubbel opzicht een veilige haven.

Henk Imthorn.

VALKENBURG IN OORLOG - een ooggetuige

“Ik keek recht in het vuur van een granaat.”

Joop van der Nagel was ruim zeven jaar toen de oorlog uitbrak.

Joop was een van de ruim 100 Valkenburgers, die op zaterdag 11 mei 1940 uit het dorp wegvluchten om te ontkomen aan het oorlogsgeweld wat op dat moment aanwezig was in het dorp. Zo werd hij getuige van de grootste ramp in de lange geschiedenis van Valkenburg met maar liefst elf burgerslachtoffers bij boerderij Rhijnzicht.

Eerste martdag had de vereniging een interview met Joop in de toren.

Hij werd geboren op 1 september 1932.

Hij was het vierde kind van Jan en Geertje van der Nagel den Heijer. Zijn Vader Jan werkte bij het bollenbedrijf Homan. Joop groeide op in een van de buurtjes in Rijnsburg. In 1938 verhuisde het gezin naar Duitsland. Vader Jan werd daar vertegenwoordiger voor het bedrijf uit Oegstgeest. Joop ging in Duitsland naar de Evangelische Schule. In die tijd begon de school om acht uur en duurde tot één uur 's middags. “Om acht uur werd er op de fluit geblazen en moesten we allemaal in de rij gaan staan. Vervolgens moesten we

tegelijk “Heil Hitler” roepen met de rechter arm strak voor uit. Deze groet werd ook gebezigd gewoon op straat. Vooral onder de jongeren. De ouderen groeten zoals oorspronkelijk gebruikelijk was met “Grüss Gott”. We keken als kind onze ogen uit bij de manifestaties, die met veel vlagvertoon (hakenkruis) plaats vonden.”

Op Joop zijn zevende verjaardag viel Hitler Polen binnen. Dit was voor vader Jan het sein om terug te gaan naar Nederland. Ze gingen wonen op de Korte Commandeur straat 5.

Joop ging naar de lagere school aan de Kerkweg. In de gang kwam hij de bovenmeester Van der Berg tegen en groette met Heil Hitler. "Dat zat er zo in gebakken. De meester nam me toen apart en vertelde dat ik dat maar niet meer moest zeggen. Dat deden we niet in Nederland."

Toen op 10 mei 1940 de oorlog uitbrak waren de kinderen ondergebracht bij oom Dirk en tante Jo de Vries op de boerderij op de hoek Kruisweg/Middenweg. "Onze moeder lag in het ziekenhuis. Zij moest bevallen van broer Arie."

boerderij van oom Dirk

Het begon allemaal met veel vliegtuigen en gevechten op het vliegveld, maar al gauw waren de eerste Duitsers in het dorp. We werden ondergebracht in de kelder op de boerderij van ome Klaas. Daar leken we veilig. Mijn vader en oom Dirk moesten zich, net als de andere Valkenburgers van 18 jaar en ouder, melden bij café Ramp aan de Broekweg. 's Avonds mochten ze dan naar huis op een aantal gijzelaars na. De andere ochtend moest ieder zich weer melden. Zo niet dan zouden de gijzelaars worden gedood. Die andere dag was er één niet komen

opdagen. Spanning en paniek. Mijn vader sprak goed Duits en kon uitleggen dat degene die er niet was in Voorschoten woonde en daar was gebleven.

Zaterdag 11 mei brak de hel weer los. Een granaten regen kwam neer op het dorp. Plotseling moesten we de kelder uit. Deze stroomde vol met rook en stank. Het werd onhoudbaar. Het was in het dorp niet meer veilig en een groep Valkenburgers trachtte weg te komen richting Leiden. "Je ziet nu op televisie vluchtelingen wegtrekken uit oorlogsgebieden. Ik moet dan steeds denken aan onze vlucht over de Achterweg." Langs de boerderij van Willem van Egmond, langs van Leeuwen en Kersbergen naar de Zonneveldslaan.

op de vlucht; weg uit het dorp

Met overal Duitse soldaten langs de kant van de weg. "We kwamen midden in een gevecht terecht. De voorste groep liep al door een greppel naar boerderij Rhijnvliet. Wij nog op de weg. Ik keek recht in de vlammen van een granaat en werd door bakker Meurs in de greppel getrokken. Hij werd bij deze actie ernstig gewond. Zijn lichaam zat vol met granaat scherven, die hij als het ware voor mij had opgevangen." Aldus Joop. "Ik weet dat bakker Kees Meurs nog jaren last en veel pijn heeft gehad van deze scherven."

We kwamen in het huisje van Maartje Langeveld terecht. Op zondag (1^e Pinksterdag) kwamen ook de mensen uit

Rhijnvliet naar het huisje. Het werd toen zo vol dat een deel van ons weer terug ging naar het dorp. Zo kwam ik weer in de kelder bij ome Klaas.

14 mei mochten we met zijn allen naar Katwijk. Op de Valkenburgse weg lag een dode man in de heg. Zo'n detail vergeet je nooit. Wat waren we blij toen bij de molen drie ooms (Broers van mijn moeder) ons stonden op te wachten.

De bezettingsjaren heb ik als kind niet zo ervaren. We gingen naar school en in onze vrije tijd deden we, mijn vrienden Herman Heus, Jan Oosterlee, Jan Teljeur en ik kattenkwaad. We hadden een zekere angst voor veldwachter Rous. Dat maakte het spannend. Verder herinner ik nog de houten startbanen en de voedseldropping. Het beeld wat telkens bij mij terug komt is oom Dirk de Vries, die op 10 mei psalm 91 voorlas. *"Wie schuilt bij de Allerhoogste God, kan rustig slapen, want de Almachtige werpt zijn schaduw over hem."*

Na zijn schooltijd ging Joop werken bij Begeer in Voorschoten. In afwachting van zijn oproep voor de militaire dienst monsterde Joop aan op de KW124. Tien maanden duurde dit avontuur en iedere reis was Joop zeeziek. In 1952 ging Joop in dienst bij de luchtmacht. Hij tekende voor tien jaar. Joop werd lid van Valkenboys en samen met zijn broer Gerrit werden ze in 1951 kampioen. Hij was keeper. Joop trouwde met Sjaan van der Meij.

fietsenmaker aan Marinus Poststraat

Begin jaren 60 begon hij een fietsenzaak in een garage onder de flat aan de Marinus Poststraat. Maar na zes jaar had hij het wel gezien. Dat was toch niet zijn ding. Dan toch maar iets met bloemen. Hij ging werken bij veiling Flora.

C. Meurs en Joop (r) tijdens de mart

Veel Valkenburgers zullen hem nog kennen als het gezicht van de Oranje vereniging Wilhelmina eind jaren 60 – begin 70.

Inmiddels woont Joop al weer vele jaren in Zeeland, waar hij ruim dertig jaar in een bestelauto de bloemen van zijn dochter bezorgde.

De inmiddels 93 jarige Joop komt nog graag in zijn auto naar Valkenburg.

Henk Imthorn.

VALKENBURG IN DE 17^E EEUW

Lezing door Peter Hoogerbrugge

Dinsdag 4 november organiseert de vereniging een lezing over het dorp Valkenburg in de 17^e eeuw.

Het dorp heeft zoals bekend de laatste jaren een enorme groei mee gemaakt, maar hoe zag het dorp er eigenlijk in de 17^e eeuw uit? Leuke weetjes over namen van huizen, wijze van postbezorging enz. worden behandeld. Maar ook de toenmalige straatnamen, de structuur en de opbouw van het dorp en wat er zoal te beleven viel zullen de revue passeren.

Dhr. Peter Hoogerbrugge zal hierover een boeiende presentatie geven en uiteraard toelichten waarom en hoe het onderzoek hier naar is uitgevoerd.

Iedereen is op deze avond hartelijk welkom **in het Dorpshuis** vanaf 19.30 uur, aanvang van de presentatie is **20.00 uur**.

Inloopochtend bij het dorpsarchief 12 november.

Bijgaande foto's zijn recent toegevoegd aan het dorpsarchief. Het betreft hier de boerderij van Van Dijk aan de Hoofdstraat. In de wintermaanden hopen we weer vele nieuwe aanwinsten te laten zien, die we samen van ondertitelingen kunnen voorzien. De eerste inloop is al weer achter de rug en 12 november is de volgende. Met iedere maand een inloop ochtend hopen we het dorpsarchief te verrijken. De inloop is om 10.00 uur in de kerkzaal aan het Castellumplein

(Achterom). De eerst volgende inloop dus op woensdag 12 november a.s.

expeditie Rosmolen

Ploeger Henk de Vries

Gesneuvelde soldaten hebben een gezicht.

Het resultaat van het onderzoek van Joshua Rijsdam en Herman Dijkhuizen naar de achtergrond van de gesneuvelde soldaten op de Ere begraafplaats in Valkenburg is verwoord in een nieuw boekje over de geschiedenis van Valkenburg.

"Geef de soldaat zijn gezicht terug."

Vanaf 4 november (op de (leden)avond) is het verkrijgbaar bij de vereniging voor vijf euro.

In het voorjaar komt een boekje uit over de gesneuvelde burgers in Valkenburg

Tentoonstelling "Valkenburg in Oorlog" is nog te zien tot januari.

Auteursrecht berust bij Vereniging Oud Valkenburg. Alle rechten voorbehouden.

Met dank aan Linda v.d. Berg voor haar bijdrage bij de verspreiding